



II.511.451.2019 II.511.451.2019.PZ

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Szanowny Panie Ministrze

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek w sprawie indywidualnej, w ramach której ujawnił się istotny problem proceduralny związany z wykonaniem orzeczonej kary grzywny.

Wnioskodawca wyrokiem sądu I instancji został skazany karę łączną grzywny orzeczoną jako kara samoistna. Sąd odwoławczy utrzymał zaskarżony wyrok w mocy. Wnioskodawca złożył wniosek o uzasadnienie rozstrzygnięcia wydanego w II instancji oraz jednocześnie podjął czynności zmierzające do uiszczenia kosztów sądowych i kary grzywny w kasie sądu. Po wymianie korespondencji z sądem odwoławczym i upływie okresu półtora miesiąca wnioskodawca otrzymał informację, że akta sprawy karnej po rozpoznaniu apelacji nie zostały dotychczas zwrócone sądowi I instancji, właściwemu do wykonania wyroku, z tego powodu, że wnioskodawca złożył wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego i został wezwany do uzupełnienia braków formalnych wniosku.

Przypomnieć należy, że na podstawie art. 3 § 1 k.k.w., zgodnie z właściwością ogólną, sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Odrębności we właściwości ogólnej są przewidziane m. in. w art. 3 § 2 i 3 k.k.w., lecz nie dotyczą one zagadnienia będącego przedmiotem niniejszego pisma.

Postępowanie wykonawcze, zgodnie z art. 9 § 1 k.k.w., wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne. Rzeczony artykuł, jak słusznie uwypukla K. Postulski, mówi o „wykonalności”, a nie o „prawomocności” orzeczenia jako warunku wszczęcia postępowania wykonawczego¹. Jakkolwiek nie są to pojęcia tożsame, to w odniesieniu do wyroków art. 9 § 2 k.k.w. przesądza, że stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

Na podstawie art. 44 § 1 k.k.w. skazanego na grzywnę sąd wzywa do jej uiszczenia w terminie 30 dni. Do dnia 21 czerwca 2019 roku obowiązywało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 z późn. zm.), w ramach którego § 385 regulował czynności techniczne związane z wykonaniem kary grzywny². Obecnie kwestię tę reguluje § 406 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 1141)³. Oba unormowania w relewantnym zakresie nie różnią się od siebie. Istotne jest zwrócenie uwagi, że czynności te wykonywane są w sądzie, w którym wydano wyrok w pierwszej instancji oraz że mają zostać wykonane bezzwłocznie.

Zgodnie z art. 107 § 4a k.k., w razie skazania na grzywnę zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem roku od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. Tym samym moment uiszczenia w kasie sądu lub wpłaty na rachunek bankowy sądu kwoty odpowiadającej wartości kary grzywny determinuje rozpoczęcie biegu terminu wymaganego do zatarcia skazania. Moment wpłaty poprzedzony być musi, zgodnie ze wspomnianym § 406 rozporządzenia, wpisaniem grzywny do dziennika należności sądowych, co oznacza, że sprawność czynności procesowych (konieczność zarządzenia) i czynności technicznych (konieczność dokonania wpisu grzywny do dziennika należności sądowych) determinuje moment, w którym prawomocnie skazany może wykonać orzeczoną wobec niego karę grzywny.

¹ K. Postulski, *Komentarz do art. 9 w: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. IV., Warszawa 2017, Lex teza nr 2.

² „W celu wykonania grzywny prezes, upoważniony sędzia, asesor sądowy lub referendarz sądowy sądu, który wydał wyrok w pierwszej instancji, bezzwłocznie zarządza wpisanie grzywny do dziennika należności sądowych i wzywa skazanego do jej uiszczenia w terminie ustawowym. Wezwanie powinno zawierać pouczenie o skutkach nieuiszczenia grzywny w wyznaczonym terminie.”

³ „W celu wykonania grzywny osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona, w sądzie, w którym wydano wyrok w pierwszej instancji, bezzwłocznie zarządza wpisanie grzywny do dziennika należności sądowych i wzywa skazanego do jej uiszczenia w terminie ustawowym. Wezwanie powinno zawierać pouczenie o skutkach nieuiszczenia grzywny w wyznaczonym terminie.”

W tym stanie rzeczy ujawnił się problem systemowy. Dotyczy on przypadków skazania na samoistną karę grzywny osoby, co do której nie zachodzą przesłanki z art. 108 k.k. (tj. nie została skazana za inne przestępstwa). Jeżeli osoba taka skorzysta ze swoich uprawnień procesowych z art. 422 k.p.k. i złoży wniosek o uzasadnienie wyroku sądu II instancji, wówczas akta pozostaną w dyspozycji sądu odwoławczego aż do momentu sporządzenia uzasadnienia. Prawomocny wyrok nie może być wówczas niezwłocznie wykonany. Wszczęcie postępowania wykonawczego w przedmiocie wykonania kary grzywny uzależnione jest od przesłania akt sprawy do sądu wykonującego orzeczenie, w tym przypadku do sądu I instancji. W okresie od wydania wyroku przez sąd odwoławczy, w toku terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku, obiegu ewentualnej korespondencji związanej z uzupełnieniem braków formalnych tego wniosku i następnie sporządzania uzasadnienia, następuje wstrzymanie rozpoczęcia biegu okresu, o którym mowa w art. 107 § 4a k.k. Tym samym dochodzi do przedłużenia okresu, jaki musi upłynąć, by doszło do zatarcia skazania.

Zarysowany wyżej problem ma charakter abstrakcyjny, gdyż wynika z przyjętych przepisów i choć ujawnił się w sprawie indywidualnej, może mieć o wiele szerszy charakter.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra o ocenę skali problemu oraz rozważenie potrzeby zmiany stanu prawnego w tym zakresie.

Z poważaniem